

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Kül-monostortutca 181. szám.

Megjeleni a lap hetenkint 3-szor a. m. kedden, csütörtökön és szombaton délután. Ára évi nyolcra 3 ft. 6.

Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. 4. sminden hirdetés után 30 kr. bérletdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó hivatalnál kezelik.

A „nyitási” cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimrendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Könyvtára, STEIN J. könyvkereskedése.

Pest, május 8. 1866.

(D.) A háboru, ugy látszik, már a küszöbön áll; egész Európa fegyverbe kezdi verni magát, önkényes és szabadszavak alakulnak, a piaci ár emelkedik, a papírok értéke száll alá, az ércpénz ki meg forgalomból, s e hó 7-én reggel óta itt Pesten is a forintos bankjegyet négy részre szaggatva, e fancieskálkál segitenek az aprópénz szükségletén.

Austria két, sőt talán négy oldalról is van fenyegetve a háborúval, nyílt ellenségképp lépett föl a porosz és olasz, Napoleon kétes magatartása szintén a távolból fenyegeti Austriát, s ott a hátmögött az északi colossus lesben áll, hogy talán egy nagy európai conflagratio alkalmával kitűzze a keleti kérdés megoldásának zászlóját.

Moldva-Oláhsországnak még nincs fejedelme, sem hoszpodárja, idegen fejedelmek helyett hazaiakat kezdett combinatioba hozni, főképp a francia diplomata, mert tudja azt, hogy ha oly fejedelmet választanak ottan, a ki nincs összeköttetésben külső udvarokkal, az készen engedelmes szolgálja lesz a francia forradalmi politikának, melynek célja Európa földbroszát megváltoztatni, s a mely cél előkészítésénél egyes apró néptörzseknek igen nagyokat lehet ígérni, hogy ez ígéretekért nagyokat kockáztassanak, a teljesítés percében pedig boldogulhatnak ugyan a népek, a mint Olaszország boldogult, de el is veszhetnek, a mint Lengyelország elveszett, vagy legkedvezőbb esetben a nagy biztatások után magokra hagyathatnak, a győztes fél fegyverének s bosszújának kitéve, a mire forradalmaink nyujtanak szomorító példákat.

Mindenütt felzaklatott érdekek, felbiztatott remények, adott titkos ígéretek, melyeknek teljesítése az idők végtelenségéig van utalva, s bevégtetlen kezdetek, s rossz állapot, melynél jobbat a világ nagy része egy-egy catastrofitól vár.

Valóban egy Vezuv forrong lábunk alatt, melynek kitörése koronákat, országokat, nemzeteket temethet el. És e benn forrongó tűzhez Bismark rendkívüli merészséggel közeledik, fölászni a lávát lekötő rétegeket; ki lesz a perczet, melyben antagonistáját s ellenfelét, Austriát a legzavartabb helyzetben lelheté.

Két, rendkívül emészto kormányrendszer kizsákmányolta Austria s Magyarország népeinek vagyonát, pénzt, értékeit, megrontá a nemzetiségek közötti barátságos viszonyt, felizgatván egyik szenvedélyt a másik ellen, megesökkenté a legitim jogokban vetett hitet, mely a legitim köteleességeknek pietással való teljesítése ösztönéből nagy tettekre s rendkívüli önfeláldozásra szokta hangolni a polgárok szívét.

Midőn az uralkodó szakított egy elkárhoztatott rendszerrel, s a centralisták nagy tevékenységgel s sok politikai fondorkodással bíró pártját elcsüggeszté, s midőn még e csüggedés helyébe nem állhatott oda az addig elcsüggedt legitim érzésű népek millióinak visszanyert hite, s biztos meggyőződése a felől, hogy már alkotmányos jogainak birtokába helyeztetett; s midőn így egyfelől pártbukás történt a nélkül, hogy helyébe a más, sokkal erősebb párt joggal és önértzetel állhatna, midőn csak kezdet van, de semmi biztos kilátás a határozott sikerre; e szempillantást használta fel Poroszország reactionarius és merész államférfia, midőn Austriának közelmúltja még nincs eltemetve, csak haldoklásában fetreng; jövője pedig még nincs megszűlve, csak a pólák és bölcső készülték el; ezen függő, és éppen azért határozatlanságánál fogva válságos szempillantást használták fel Austria ellenségei a harzi tüzek meggyújtására.

Nem lehet megtagadni tőlük a helyzet felfogása körüli éles-látást; s hiszszük, hogy ők Austriát zavartabb perczben nem kaphatták mint most, midőn a népek a mult miatt összeromolva, s a jövőről még semmi biztost nem bírva, éppen váró helyzetben valának.

Talán két három hó múlva az uralkodó magas gondolata, hogy a népek egyetértésén s a történelmi jogalappon biztosítsa birodalmát, teljesülésbe menendvén, a porosz, olasz stb.

elnémultak volna titkon rejtgetett szándékaikkal; de elég észélyesek voltak azt be nem válni, s kilesni Austria legkényesebb szempillantását.

A birodalom sorsa e szerint a harc kockáján áll, de egy nagy elhatározás történhetik; az, hogy az uralkodó Fölség azon szándékát, melyet a népek egyetértésének csöndes procesusa által akart a teljesedéshez juttatni, érvényesítse gyors elhatározás, s eldöntő fejedelmi szózat által.

Ily szándékról előhírek már keringettek is. Austria Magyarországgal egyetértve, s a pragmatica sanctio alapján kötelezettségeket hiven teljesítve, még ma sem gyöngé, szövetségei az európai legitimisták s a fenyegetett népek és országok. A harc, mely az osztrák vagy szász széleken, avagy a Kárpátok hegylánczai közt veheti kezdetét, bizonyynal itt nem fog localisálatni. A német szövetség kebelében kiütendő háboru fegyverre kelti a szövetséget, a francia és német autocratiára törekvők közé szorult Belgium jövő szerepének előérzetében fegyverkezik, Anglia nem most előbb védené az európai egyensúlyt, melyért annyit áldozott; egy szóval mi oly irtóztos világháboru következtetését látjuk azon esetben, ha Austria két oldalról lesz megtámadva s a csata tüze közt hanyatlani kezdene, miképp kezdünk habozni azon biztosságnak hitt számításunkban, hogy a háborunak mulhatlanul ki kell ütnie.

Egy ily világháboru népekkel és koronákkal játszik. Olvasták önök Tiers utóbbi beszédjét s Napoleon auxerre-i feleletét? Midőn a francziák hatalmas császára a városok közvéleménye ellen a néptömegnél kezd agtálni, talán megfeledezett, hogy nem egy francia korona sorsa felett már Páris, Lion s Marseille stb. határoztak.

A tulajdonképpeni Franciaország éppen a francia főbb városok, mint az értelem és közvélemény gyupontjai, s mi a világot fenyegető nagy catastrofe küszöbén feltűnőnek látjuk azt, hogy a francia császár már nem bizik a városokban.

A harci hírel kapcsolatban az európai kérdések oly fenyegetőleg alakulnak, miképp mi azon gondolatra jövünk, hogy Európa nemsokára mindent elkövetend a háboru megelőzésére, vagy ha ezt nem tehetné, annak localizálására, s az első vérontás után a béke mielőbbi visszaállítására.

Mert hogy Napoleon a neki tulajdonított nagy tervekre már megérettnek lássa a viszonyokat, azt annál nehezebben hiszszük, mert ekkor nekie benn jobb lábón kellene állania, hogysem a városokat azzal sértse, hogy a falukon keresse a valódi francia nemzetet.

A pesti országgyűlés.

A képviselőház ülése majus 12-kén.

Elnök: gróf Andrassy Gy. jegyző: gróf Ráday L.

Jegyzőkönyvbeiktetés után elnök a házhoz időközben érkezett irományokat mutatja be, ezek közt Boér János alsó-féhermegyei, vingarai kerületbeli képviselő jegyzőkönyvét, mely az állandó igazoló bizottmányhoz adatni határozottat.

A tanácskozáskor napirendje felvételén, elnök felszólítása folytán beadattak a szavazatok a megyék, kerületek s községek végleges rendezése (108 tag), a codificatio (95 tag), a vallás és közoktatás (71 tag), az anyagi érdekek (166 tag) és a közintézetek (53 tag) tárgyában kiküldendő bizottságokra.

Elnök kijelenti, hogy az eredmény f. hó 13-kán fog kihirdettni.

Ezután b. Kemény Gábor olvassa a kérvénybizottság jelentését, melyből kiemeljük e bizottságnak véleményét azon kérvényre, melyet az erdélyi vasut érdekében a kolozsvári kereskedelmi kamara nyujtott be. E vélemény a t. képviselőház az erdélyi vasutak építését rendkívül sürgősnek ismervén el, a nagyváradi-kolozsvári-brassói és bodzai vonalat a szárnyvonalakkal minden más, Erdélyben tervezett vasutvonaloknál Erdélyre nézve előnyösebbnek és általános forgalmi érdekeknek leginkább megfelelőnek nyilatkoztassa ki; de az ügy jelentőségéhez képest alapos tárgyalás végett ezen kérvényt a közgazdasági ügyekben kiküldendő bizottmányhoz utasítsa.

E javaslat általános helyesléssel fogadtatott.

Másik kiemelendő kérdés az alsószéki volt nréreskek kérvénye, melyre nézve határozottatott, hogy az erdélyi viszonyok rendezésére kiküldött bizottsághoz tétessék át azon utasítással, hogy azt sürgősen tárgyalván, ha szükség, tegye át a codificatio bizottsághoz. Geecz János képviselő felszólalván sötét képet ad az erdélyi állapotokról, s a tárgyhöz Szentkirályi és Gheczy is hozzászólt.

A kérvénybizottság továbbra is megválasztott.

Az állandó igazoló bizottság jelentését olvassa Torma Károly, minek folytán Konrád Mór és Mélaezy Vilmos köhalomszéki képviselők véglegesen igazoltattak.

Lapszemle.

Mit szóljon a magyar nemzet? e kérdést teszi fel Jókai M. a „Hon”-ban s felel azoknak, kik sürgetik, hogy a magyar országgyűlés a jelen válság irányában valamely loyaltási nyilatkozatot tegyen.

Igazán nem tudják-e, ugymond, mi annak oka, hogy a magyar képviselőház e tárgyban nem manifestál? oly módon, mint ősei (Maria Teresia alatt) tették? Mondjuk meg, s szavait a bécsi centralistákhoz intézi.

„Ha például a magyar országgyűlés felállna — megszavazni a kormányt 200 ezer ujonczot; nem önkö kiáltának-e fel: hogy az ujoncz megszavazás jogát nem engedik át Magyarországnak?”

Ha a magyar országgyűlés felállna és áldozatkészen felajánlana pénzüpi subsidiumképen, a mit még az ország teljesíteni képes: nem önkö volnának-e, a kik felkiáltának, hogy az adómegszavazás, a finantiák rendezésének joga nem engedteik át Magyarországnak?

Ha a magyar országgyűlés elindulna a nemzetet védelmi harcra buzdítani, szabad csapatokat, nemzetvédelmi organisálm; nem önkö vernék-e félre a harangot, hogy hisz ez a magyar haderő fegyveres organisálása; ez külön hadügy, és a többi, a mely rettegni hivatalos kötelesség.

De ha semmi egyebet nem, hanem csak legalább annyit akarna biztató manifestatióképp kimondani a magyar országgyűlés, hogy a mig tehát az állam fegyveres ereje az ország határain és azokon túl dicsőséges munkában leand elfoglalva, az alatt mi, municipiumaink és megyei közönségünk lelkes közreműködése mellett, teljesítendjük azon feladatot, hogy a közkormányzat a maga rendében folyjon, idebenn mindenki polgári kötelességeit bizton teljesítse, a közgazgatás fegyveres assistentia nélkül is fenn ne akadjon, egy szóval, hogy az állam organismusa, a közélet hatványozott patriotikus érvérese által azon egészséges működést fejtse ki, mely minden hatalomnak legbiztosabb kiűforása, s a felől a nemzet nevében jótállani készek vagyunk; nem önkö volnának-e, a kik egy egész philippicával rontanának nekünk, hogy hiszen a municipiumok, megyei közönségek mireánk nem bizattak, a financzkormányzat, a rendőrség a mi kezünkre nem adatik; a provisorium nagyon jól be van már rendezve s ahoz semmi szava a táblabíróknak.

De ha mi nekünk sem ujonczot adnunk, sem subsidiumot ajánlunk, sem önkéntes segélyt organisálunk, sem a közkormányzat által a haderő kezét felszabadítunk már az önkö principiuma szerint nem lehet, miről manifestáljon akkor a magyar országgyűlés? Nagy hangu szavakat adjon-e, miket tényekkel beváltania rá nem bízott?

Azt hiszszük, hogy a magyar országgyűlés, a jelen korlátolt helyzetében semmi loyaltisabb actust nem követhet el, mintha szépen hallgat, és nem szaporítja a nyomátéktalan szót, ott, a hol a hatalmas nyomattékkal beszélnek, hanem végzi nyugodtan azon feladatokat, a mikre az uralkodó által felhivatott.

Azzal nem vádolhat bennünket senki, hogy az állam szorult helyzetére speculálva, a körülmények haszonra fordításában törjük a fejünket.

A magyar nemzet loyaltis óhajtsái egy hajszálnyival sem voltak kevesebbek akkor, midőn az osztrák-porosz szövetség a Daenewirke és a Düppel előtt legfényesebb diadalait aratta, midőn Schmerling ur a Reicherathban, Pleper ur a bürzen győzedelmeskedett, mint most; és most egy hajszálnyival sem többek, mint voltak akkor.

Az austriai kormány körsürgönye

apr. 27-ről, párisi, londoni és sz. pétervári

kötveithez.

„Van szerencsém mellékletben ide csatolni azon sürgöny másolatát, melyet én tegnap Berlinbe intéztem Károlyi grófhhoz. Mi több zálogát adtuk

békes szándékainknak; világosabb, hogy sem a császári kormány politikája, sem Austria érdekei nem egyeznek a hódítási tervekkel, — hogyem Európa kételkedhetneik beszédünk őszinteségében. Azon hadi készülétekkel szemben, melyek Olaszországban a legnagyobb mértékben folynak, s mivel hosszú idő óta Viktor Emánuel király politikájának nyíltan beavallott célja, egyik tartományunk meghódítása, hihetetlen elvakultság lenne, ha mi is résztünkrol az elkerülhetlen szükséges védelmi intézkedéseket meg nem tennők. — Szárazai batárainkon kívül Olaszország felé messze terjedő partokat is őriztünk kell.

Csapatunk a lehető legkisebb számmal leszállítva, s a birodalom benső részében szétszórva nem lettek volna elegendők az egymástól távol fekvő kitétebb pontokat fedezni. Ha átengednők magunkat egy albiztosságnak, az által csak előidéznök fedezetlen határaink megtámadását. Ezért kénytelenek voltunk több csapat mozgósítását és az olaszországi hadsereg kiegészítését elrendelni. — Ezen rendszabályok tisztán védelmi természetűek; a császári kormány nem gondol arra, hogy bárki ellen is háborút kezdjen! Ezen biztosítást tünnepélyesen ismételtük; de éppen azért parancsoló kötelességnek tekintjük semmit sem mulasztani el, a mi bennünket fegyveres megtámadást visszavereni képesít. Véleményem szerint egy kabinet sem vállalhatja magára a felelősséget, hogy nekünk más eljárást tanácsoljon, mert egyik sem akarná a mostani körülmények között területünk sérthetlenségét biztosítani. Fogadja stb.

Mensdorff.

Austriai válasz az april 30-ki porosz sürgönyre.

E válasz Mensdorff gróf által Károlyi grófhhoz intézte május 4-ről kelt s így hangzik:

„Van szerencsém excellentiának ide zárvamellékelnem a Werther báró által velem közölt mult hó 30-ról kelt porosz k. kabineti sürgöny másolatát. E sürgöny szerint Ö Felsége Poroszország királyának kormánya azt hiszi, hogy Austriának nincs oka készülni védelemre olasz birokainak megtámadása ellen. Kijelenti, hogy ha Austria mindennek daczára nem tartja észszerűnek az összes császári hadsereg valódi békélábra állításához hozzá kezdni, Poroszország sem mehet másképp, mint a két hatalom hadkészségében egyensúly fenntartásával az előttünk álló fontos és következményterhes tárgyalások elé. Exc. értheti, hogy ily nyilatkozattal szemben kénytelenek vagyunk kimerítettnek tekinteni a Poroszország által Austria ellen, s Austria által Poroszország ellen elrendelt katonai készülétek kölcsönös egyidejű visszavonása fölötti tárgyalást. Az általunk Berlinben szintugy mint Frankfurtban adott tünnepélyes biztosítások által bebizonyítottuk, hogy Poroszországnak tőlünk jövő támadás, Németországnak a szövetségi béke általunk megtörése miatt nincs mit aggodnia.

Eppen oly kevésbé szándékozik Austria Olaszországot megtámadni, bár a florenzi kormányt nyíltan kimondott programja az austriai államterület egyrészenek elszakítása. Azonban kötelességünk a birodalom védelmezéséről gondoskodni, és ha a porosz kormány Olaszország elleni védelmi intézkedéseinkben indokot lát arra, hogy saját hadi készüldéseit fenntartsa, akkor nekünk nem marad egyéb hátra, mint azon kötelességnek, mely semmiféle idegen ellenőrködést nem tűr, eleget tenni a nélkül, hogy az elsőségnek és egyes katonai intézkedéseknek további nyomozására bocsátkoznánk. Hogy pedig nekünk nemcsak birodalmunknak integritásért, hanem egyszersmind a német szövetségi területnek Olaszország általi támadása elleni biztosításáról is kell gondoskodnunk, ezt Berlinben nem titkolhatjuk el és mi kénytelenek vagyunk Németország érdekében azon kérdést tenni, hogyan kívánhatja Poroszország egy német hatalom kötelességével megegyeztetetileg azt, hogy mi a német határszéleket őrizet nélkül hagyjuk. Ha végre Bismark ur velünk azt közli, hogy Poroszország felszólította volna a szász királyi kormányt fegyverkezésének megszüntetése végett, ugy ki kell jelentenünk azon meggyőződésünket, hogy Szászország király, valamint legkegyelmesebb urunk az austriai császár Ö Felsége csak a szükség által kényszerített önvédelemről gondoskodnak, azon szövetségi szerződésekre támaszkodva, melyek minden békétörés eltávolítását a szövetség minden egyes tagjának kötelességévé teszik. Szíveskedjék exciád az eladott megjegyzéseket a királyi miniszterelnök tudomásul adni és magát meghatalmazva érezni, hogy ezen sürgönynek másolatát közölhesse.

A helyzet francia szempontból.

(Thiers beszédének folytatása.)

Az így összehívott Európa elkészítette az 1852-i szerződést, mely kinyilatkoztatja, hogy az európai egyensúly érdekében Dánia integritását fenn kell tartani. Ezt a szerződést Poroszország és Austria aláírták. Ezen érdeknek Oroszország feláldozta Holsteint a valódi dinasztikus jogait.

Volt egy család, mely azóta sok kárt tett hazájának, s mindamellett azt lehet neki kívánni, hogy a rossz hasznára váljék; mert inkább növekedjék a német szövetség egy taggal, hogysem Európát kelforgassa. Az Augustenburi család jogai nagyon kétségesek, kétséges is voltak, s ma is tagadják éppen azok, kik felhasználták volt.

Hogy a követelésnek még ürügyétől is megfoszták, 10 milliót adtak neki, mit elfogadott. S most úgy látszott, be van végezve az ügy.

Európa feláldozta a szerződést. A szerződést aláírt hatalmakhoz járult Holland, Belgium, Spanyolország, Portugal, Piemont, Toscana, a nápolyi királyság és Görögország.

Mi tehát az a hatalom, mely azt követelheti, hogy az emberek uralkodjék, ha ily szentesítés nem elég? Akkor magát az Istent kellene kérni, hagyja oda azt a mysteriumot, melybe az emberek elől rejtekezni jónak látták, s szálljon a földre, hogy maga kormányozza a népeket.

Egy ily jól rendezett ügy megtámadására nagyon hitvány argumentumot használtak.

Azt állítják, a német szövetség nem kérdezett volt meg. Igaz; de az 1848-iki háború után nem lehetett összehívni a német szövetséget, nehogy azon viharkor támaszkodjék, melyek a nemzeti kérdésben rejlenek; úgy vélték, jobb, ha külön-külön fordulnak az egyes német hatalmakhoz; Hannovera, Hessen és Württemberg beleegyeztek; maga Szászország is, mely ebben a kérdésben nagyon támadó politikát követett, — s ezen hibáját azóta sok okossággal és méltósággal igyekezett helyrehozni. Senki sem hitte volna egész Európában, hogy az 1852-iki szerződés kétségbe legyen vonható.

De mielőtt Keresztély király meghalt, azon pillanatban rettenetes vihar tört Dániára. Ezen pillanatban az Olaszországban lábrakapott s ott az egyetemet teremtett eszmék Németországon nagy hatást tettek.

Dánia ellen tehát vibart támasztanak, az Augustenburi herceget cibarták. Maga a német diaeta, mely rendszeren igen körültekintő, komoly és mérsékelt egyéniség, (nevetés) de meg vannak a maga gyöngeségei is, adni akar valamit a népszertésre is; elrendeli a szövetségi executiót. Miért teszi ezt? Mivel Holstein nem egy volt szervezve, mint szeretnék volna. De a szövetségnek nem volt más joga Holsteinnak, mint törvényhatósági joga.

Szászország és Hannovera elfogadják a kitést, melylyel a diaeta felrúgta; csapataik bemennek Holsteinba. Mit tettek a dánok? Elismerve, hogy az eljárás magában szabatos, visszavonulnak azon vonalra, mely Schleswig Holsteintől elválasztja. Itt otthon voltak, védelemre szánták el magokat.

A diaeta békés birtokába jutott Holsteinnak; de csak zálogjogon. Még akkor Austria és Poroszország hideg nézői voltak a történeteknek. Austriának akkor mérsékelt és loyális (?) első minisztere volt, a sajnálni való (!) Schmerling ur, ki aggodalommal nézte a nemzeti új eszmék ezen kiáradását.

A vállalkozó miniszter, ki ma oly nagy hírnévben áll — óhajtom, hogy dicsőségére és hazája boldogságára váljék — maga is várakozó és tétlen állást foglalt el akkor. A Németországon történetben azon szabadelvű eszmék felforrását látta, melyek ellen küzdött, s azt mondá Dániának, legyen nyugodt.

Egyszerre nem tudni, minő szellem sugallata — megváltoztatja politikáját; gondolja magában, hogy maga is úgy lesz feloldva a szabadelvűség alól, ha demokratát játszik. (Zaj és nevetés.) Azt mondja a német hazafiának, hogy kezébe veendi a szövetség ügyét s a hercegségekre indul.

Austria elküvette a hibát, s ezt meg kell bocsátunk neki azon szándékaiért, hogy Poroszországgal kezét fogván, mérsékelje a porosz miniszter hevesességét.

Nyolczvanezer osztrák és porosz tört a hercegségekre és érkezék meg Schleswig határára, mely Dánia nagy védelmi vonala. A dáuk 15,000-en voltak — hősileg védtek magukat. Levertek, de szilárdul tarták fenn hazájuk lobogóját. (Élénk helyeslés.)

Bocsássa meg Austria és Poroszország derék hadserege egy francziának, ki a bátorságot mindezzel becsüli, hogy ha elmondja, hogy azon nagy dolgok után, melyeket a világon tőnek, s melyeknek tanúi voltunk, magukhoz méltóbb diadalra vágyhattak volna. (Helyeslés.)

Midőn ezen tizenötezernyi dán sereg, mintegy negyed résznyire olvadván, Alsen szigetére vonult, egész Európát méltatlankodó érzés járta át. Anglia ezt élénken érzé s Európának egy értekezletet javasolt.

Szerencsétlenségre a pillanat rosszul volt választva. Franciaország irányában ferde helyzetben vala. Azon pillanat volt ez, midőn a francia ügyminiszter a lengyel kérdésnek új erőt velt adni azáltal, hogy a kérdést európaivá tette, rávevén Angliát és Austriát, hogy Oroszországgal az emberiség szavát hallassák. — A szándék dicséretes volt, habár a politikai előrelátás megmondhatta volna, hogy ennél többet nem is lehet nyerni. És valóban, midőn Oroszország kevélyen kiemelkedve krimiai vereségéből, kijelenté, hogy nem is teszi fel, hogy mi egyébbel járjunk határainhoz, mint emberiségről szóló stürgönyökkel, Austria és Anglia tovább nem mentek, s mi egyedül maradtunk.

Tanácsoltam volna-e én a kormánynak, hogy rohanjon Európa tömegére, s stürgönyeit esztelen háborúval támogassa? Nem! — én sohasem kárhoztattam egyebet azon illusionál, melynek szűltötte ezen alkudozás lett. Franciaország méltóságának menedéket kerestek: egy congressus eszméjét gondolták ki. Kétségkívül nagyon kíváncsok voltak, hogy ez az eszme, mely akkor még megírva nem volt, ma leszállana az egekbe. (Zaj.) De akkor kivihetetlen volt. (Közhekiáltások.)

Abbatucci. Akkor jó volt.

Thiers: Akkor egy kérdést sem lehetett megoldani másként, mint háborúval, s egy congressus összehívása annyi lesz vala, mint lángba borítani Európát. Ma már benne van, s minden, a mit tenni lehet, az oltásban áll. (Helyeslés és nevetés.)

Anglia nagyon ferde helyzetben volt Franciaországgal. Európa minden hatalmassága változott, hogy nem fogadta el a congressust. Anglia ezt azon egyszerű, világos és csaknem durva modorban tévé, mely nem lephetett meg senkit, a ki ismeri az angol modor egyszerűségét és őszinteségét (közbe

szólás.) Ezen válasz sértőnek látszott, mert az igazság szava volt.

Ezen körülmények közt indítványozá Anglia a dán ügyben tartandó értekezletet. Franciaország előzetes engedéllyel fogadta, de az előzetesség nem elég.

Mit kellett tenni az értekezleten? Mire gyűlt össze Európa? Az 1852-ki szerződésért!

Tehát fenn kellett tartani az 1852-ki szerződést. Mily zavarba jöhetett Franciaország annak védelmében, midőn egész Európa, s még Poroszország és Austria is elismerék, hogy jobban rendezni nem lehet a dán trón betöltésének kérdését?

A francia cabinet egyszerre egy stürgönyt szerkesztett, mely nagyon feltűnt az egész világon. Ebben azt mondá, igaz, hogy az 1852-ki szerződés a lehető legjobb, de ezen tekintetben nincsen még összhangzás, — egy egyszerű eszmére kellene hivatkoznai, — a nemzeti eszmére, mely a népek megkérdésében áll.

Ekkor világos lett, kivált egész Németország izgatott állapotában, hogy a nemzeti eszmék alkalmazása s a népek megkérdése annyi, mint Németországnak győzelmet adni Dánián. Ez volt az általános benyomás.

Az értekezleten az angol, orosz és svéd diplomaták rendkívüli hévvel védelmezték az 1852-diki szerződést s nagy zavarba hozák vele a német diplomatákat.

Azt mondák Austriának és Poroszországnak: saját magatok írtatok alá ezt a szerződést. Lord Clarendon nagy ékesszólással, lord Russel kora és politikai állása tekintélyével ismétlék azt a folyvást Austria és Poroszországtól küldöttnek.

Austria képviselője érezte, hogy ferde helyzetbe jutott, kevés ellenetést tén.

Beust ur Szászország nevében több erélyvel állott ellent, holott Szászország aláírta volt az 1852-diki szerződést s kitűnőnek nyilatkozta.

A porosz küldöttek erősebben tarták magukat; de maguk is némileg zavarban érezték magukat, látván Orosz- és Angolország békéültségét. Így nem volt mit tenni, mint egyesülni az igazság ügyében, mely egyszersmind a béke ügye volt.

A francia diplomata keveset, nagyon keveset beszélt. A gyűlésekről való jelentésekben husz lapon töle alig négy sorral találkoztunk. Ismételte, hogy a szerződés kétségkívül jó, csak hogy nem tetszik mindenkinek, és talán jobban értenék, ha a lakossággal értekezének. A nemzeti eszmével szemben, úgy, a mint az az angol és orosz kormány által reklamált 1852-iki szerződésben ki van fejtve, a német diplomaták kissé zavarba jövének, azt kérdezték Austria- és Poroszországtól, hogy hát tulajdonképp mit akarnak? Mi azt akarjuk, felelt Austria és Poroszország, hogy a hercegségek az augustenburi herceg souverainitása alatt elválasszanak.

Lord John Russell tudva, hogy most a tüzet szítani lehet, azt javasolta, hogy Holsteint áldozzák fel, hanem kárpótlásul azt követelte, hogy Schleswig csatoltassék vissza Dániához. Ezen rendezés nagyon igazságtalan volt, mert ismételve mondom, hogy a confederatio Holsteinnak nézve csak igazságszolgáltatási, de nem győzelmi jogot gyakoroltatott. Mindamellett az angol, orosz, svéd, sőt maguk a dán diplomaták is elfogadták ezen transactiót. De nemcsak ezt, hanem még többet tettek. Az Eider folyónak nemcsak balpartját, melynek rendeltetése azon csatornát képezni, melyen keresztül a német hajók a balti tengeről az északi tengerbe leg-

könnyebben juthatnának, hanem még a jobbpartját is. Csupán azt követelték, hogy ha már Dániától elveszik Holsteint és Schleswignek egy részét, legalább határpontot hagyjanak fel számára. Tudvalevő dolog, hogy Dánia ezen a részen csupán a Dannewirket bírja, melynek létesítése a szorosok folytán rendkívüli munkába került. Németországnak meg kellett volna elégedni az Eider csatornával, a kieli kikötővel, és meg kellett volna hagyni Dániának azon határt, melyet védelmezni lehet.

Következett aztán még egy heves csata. Sajnálni lehet, hogy a francia diplomata nem csatlakozott collegái azon nézetéhez, kik indokolta követelték, hogy Dániának hagyassék meg ezen határ; hanem ragaszkodott azon nézetéhez, miszerint legjobb lesz a lakosság ebbeli véleményét meghallgatni. Ily körülmények közt a tanácskozmány nem jöhetett létre és szétoszlott.

A háború erélyvel folytatott: 80,000 osztráknak és poroszoknak nem volt nehéz semmivé tenni a dán hadsereg romjait, — és Schleswig-Holstein a bécsi békekötés által 1864. october havában elvettétől Dániától.

Ime, így történtek a dolgok.

Három igazságtalanság, három elvétel lett elkövetve.

Először is nem lett volna szabad támogatni a diaetának követeléseit a holsteini alkotmányra nézve;

továbbá nem lett volna szabad egy egyszerű hatósági jogot foglalási joggá változtatni;

végre pedig nem lett volna szabad Dániától Schleswiget, a mely sohasem volt német szövetségi tartomány, elvenni egy olyan ürügy alatt, mint a minő volna az, ha Franciaországtól Elsas akarunk elvenni azért, mert ott németül beszélnek.

No, de legyen. Midőn az igazságtalanság ily nagy eredményt, akkor engedni kell neki valamit. Áldozzuk fel tehát Dániát; de aztán legalább a német haza diadalmasokdék úgy, mint diadalmasokdék az olasz haza a nápolyi család, a toscanai család és az egyházi állam birtokainak egy része felett. De ez sem! A méltánytalanságnak még tovább kellett menni: és ment egész a botrányig. (Élénk helyeslés.) Míg végre nagyszerű veszélylyé nőtt ki magát Európára nézve.

A szász és hannoverai német seregek, melyek a szövetségi végrehajtással megbízva voltak, Holsteinban maradtak. Poroszország, midőn diadalmas seregeit haza vezette, újabbak rajok bukkant; megkérdezte tőlük, hogy mit keresnek ott, és azt mondták nekik, hogy menjenek haza.

Mit keressük ott? volt a felelet: hiszen csak egyedül nekünk van jogunk ott lenni; mert egyedül mi vagyunk ott a szövetség nevében. Poroszország meghagyja nekik a kivonulást, Hannovera pedig engedelmessékedik, hogy elhárítsa magáról a felelősséget. A büszkébb Szászország azt nyilvánítja, hogy előbb értekezni fog a szövetséggel.

A szövetség, összehívkozástól félve, azt felelte Szászországnak, hogy „vonuljon vissza.” Szászország visszavonult. Így maradt ura Poroszország azon tartományoknak, melyeket Austriával, ezen események alatt mindig hű társával, együtt megrohanat. (Igaz. Igaz.) Ekkor aztán az augustenburi herceg ellen fordult, s azt is felszólította, hogy távozzék, és azon esetre, ha nem engedelmessékedik, a porosz rendőrséggel fenyegette.

Azonban nem lehetett egészen elfeledni, hogy az ő számára és az ő neve alatt pereltették el a hercegségek Dániától, és azt felelték követeléseire,

metalföldi háborúnak iszonyaival s a harmincz éves háborúnak véres bonyodalmával? Melyik anabaptista, vagy melyik sacramentarius tudott volna annyit bünt követni el, mint a spanyol katona ur, mely több mint száz évig vala Európának rémtülete. Ha semmit sem nyertünk, de bezzeg eleget veszítettünk. Ez a rendszer, mely kisebb nagyobb mértékben az egész Európára nehezedett, mindenütt megmérgezte az élet forrásait; egy nemzet sem tudott szabadon fejlődni és megmutatni, hogy mire képes. Spanyolország kimerítette magát, hogy ezt az elnyomó rendszert alkalmazásba hozza.*) Olaszbon beléhalt.**) Németország akadályozva és szorongatva lón általa, elanyyira, hogy többet nem lehetett egyéb, mint egy fajnak tartozkodási helye, nem tudott nemzetté alakulni; a mi Franciaországot illeti, utóbbi háromszáz éves történelme eléggé mutatja, hogy ő semmit sem került ki.

(Folytatjuk.)

*) Hogy Spanyolországnak sincs inyere az a magára erőszakolt... rendszer, azt eléggé tanusítják a keblében felszáradt óta mind untalan megújuló lázadások és forradalmak.

**) Megjegyzendő, hogy ez az értekezés az olaszthoni annexiók kora előtt pár évvel, 1856-ban íródott. Lásd a „Revue des deux Mondes” 1856-ki 5-dik kötetének 664-dik és követei lapjait, mint a hol az egész értekezés olvasható. Nem lesz talán fölösleges megjegyezni e helyen azt is, hogy az olaszthoni viszonyoknak e cikk írása óta történt átalakulására bizonyára nem csekély befolyással valának — hogy többeket ne említsünk — egy Cavournak, egy Garibaldiának egyéniségei, és ha szabad ezekkel egyszerre említenünk, még talán az Orsinié is, mintegy igazolásul a mely elmű cikkirő ama fennebbi állításának, hogy „minden új egyéniséggel új irányt vesznek az emberi dolgok.” Természetesen, hogy egyénisége válogatja mekkora mértékben történjék ez az új irányvétel, vagy szerényebben szólva: ez az átalakulás. Ford.

TÁRCZA.

Az ember egyénisége az újabbkori társadalomban.

Montegut Emil után francziából.

(Folytatás.) *

A barbarok berohanását úgy tekintették, mint egy a polgári adást elakasztó mozzanatot, és a középkort úgy, mint a birodalom összeomlása miatt bekövetkezett hosszú éjszakát. Mi ellenkezőleg azt hisztük, hogy a barbarok nélkül vége lett volna az emberiségnek. Az emberi lélek súlyedésnek és óráról órára való romlásnak indult volt, s kétes dolog, ha valjon a kereszténység, csak a saját maga erején, ujja szűlhetne volna-e azt. Bizonyosság erre Byzáncz, néhai székhelye a legfelvilágosultabb kereszténységnek, de a mely mégis teljesen ki volt téve az üreges eszelősködéseknek, a meddő forradalmaknak, a vétkek és celszövények ama bonyodalmainak, melyek alkotják csaknem egész történelmét. A barbarok nélkül az egész világból egy óriási Byzánczium lett volna. A barbarok megmen-tették az emberi lelket s a középkor vala az, melynek árnyékában, a római világ által összetört egyéniség, még egyszer újból életre kaphatott és kifejlődhetett.

A középkor végével a jelenség, mely már az ókor végétől elállott volt, újlag feltűnt. Az élet, mely hosszú időken át le vala kötve, de a mely mégis csendesen összeszedte magát és rendezte erejét, csodálatra méltó önkéntességgel tört elő. Soha ehez fogható kibontakozást nem lehetett látni. A zárda árnyékából, a földesuri kastély

tövéből, ronda boltjaiból, az országutak sáncaiból ezenként kelnek fel egyének, kiknek mindannyian nevék van és a kik többé nem valának alkatrészei annak a névtelen tömegnek, melynek sem jogai, sem kötelességei nincsenek és a melyet könnyű kormányozni, könnyű leigázni. Csak hogy ezek meg, jól látszik, hogy az egyéniségnek első lépésőjén állanak. Tüzesek, fejtelnek, ingerelhetők lévén, nem egyebek, mint első kísérőmánya az erkölcsiségnek, a függetlenségnek és méltóságnak. A világ reszket és irtózik, elijed maga magán. Ekkor eléáll egy különös ember, egy korszak lény, rendkívüli vázlatú azoknak az időknek, melyek bekövetkezendők valának, babonás, mint egy középkori ember, hideg, mint egy újkori diplomata, tele érzéki szenvedélyekkel s egyszersmind munkás és rendes, inkább élelemű, mint bölcs: V-ik Károly császár. Ez az istentelen ember leve a botránykö, melybe megsebesített és kicsibe mult, hogy össze nem tört az új világ. Ő megkísértette szerencsére a nélkül, hogy teljesen sikerült volna, a mi egyszer már nagyon is sikerült vala: az állandó seregek és egy közigazgatási gép segítségével való kormányozást. A hivatalbeli kelet és a katonának az ő gondolatja szerint a császár teljes hatalma alatt, az európai társadalom fejévé kell lenniük. Minden igazolni látszott egy ilyen rendszert, az idők szükségére, a szakadatlan lázadások, a politikai bonyodalmas s kiváltképpen az a rendkívüli bővsége a nyughatatlan egyéniségeknek, kik zavar-tak Európa békéjét. A császár midőn ezt a fejtelenséget rendbe szedte, nem vala-e egyetemleges jöltévő? Minő dicsőség, ha a nagyraavagyók és elnyomók zűrzavara után egy egész Európában páratlan kormány következett be, a tyai és rendes! Pusztulnia kelle mindennek, a mi az egyéniség bélyegét viselte, hogy helyet adjon a jövődöbeli egy-

ségnek. Ő lemezárolja a német protestánsokat, szétveri a castillai karokat és rendeket, lábbal tapodja függetlenségét annak a katolikus klérusnak, melynek ő védbajnokul adja ki magát. Ő volt a legelső, ki hadseregei, helytartói és diplomatái által a katolikus Európában az egyházi hatalmat a világi hatalom kezébe játszodja. Kormányzási tervei Európának egyik felében megbukottak, de az ember megítélheti a fát gyümölcseiről. Kormányzása bárba megbukott is, két olyan eredményt szült, melyek összebonyolították a száraz Európának egész történelmét. Az első az, hogy minden népeknek, hogy ellene állhassanak, ahoz a kormányrendszerhez kellett folyamodniuk, melyet ő ellenők jalkalmazott: rendes hadseregei ellen rendes hadseregeket kelle teremteniük; kényuralmával kényuralmat kelle szembe állítaniok. Második az, hogy ez a több mint ezer év óta ismeretlen rendszer ez uttal másodízben lépett be az eszmék és a tények uradalmába s nem halt meg V-dik Károlylyal, hanem hagyományképpen fészkelte be magát a szárazföldi Európába s kedvelt kormányzási eszközeivé lön két hatalmas ház, a melyek utána Európában uralkodtak: a Habsburg- és a Bourbon ház.

De hát az emberi egyéniségnek ez a benyomulása, melynek ellenébe V-dik Károly és az ő családjából való fejedelmek, meggyűződésük és érdekeknél fogva, a korlátlan monarchiának és a római világ felújított kormányrendszerének agyremeit láták szükségesnek felállítani, csakugyan annyira rettenetes lett volna-e? S aztán kikértük-e legalább a fejtelenséget, melyet el akartak nyomni? A történelem megfelel erre a kérdésre, felmutatván előttünk kétszáz esztendő szakadatlan háborút. A népek semmit sem nyertek az elnyomással, még csak anyagi biztosítékot sem. Micsoda fejtelenség ért volna fel, tartott volna bár felszáradik, a né-

hogy tanácskozni fognak a korona syndikusával, a kik megvizsgálják, hogy kit illet a hercegségek feletti oralkodási jog.

Azt mondják, hogy megvizsgálják! Tehát akkor nem vizsgálták meg, mikor az 1852-diki szerződést, ezen oly tiszteletre méltó kötet, az augusztinburgi herceg javára eltörölték. Hát akkor nem vizsgáltak semmit? (Nevetés.)

Ezen herceg, a kit most sajnálók azon szomorú körülmények miatt, melyek közé jutottunk, szintén kitért.

Ez meglevén, elhallgattatták a népet, hallgatást parancsoltak az újságíróknak, s egy párt elfogtak közülük, a vonakodó hivatalnokokat pedig elbocsátották.

Azt akarták volna Berlinben, hogy Austria is így tegyen. Austria azonban egyik részére sem vágyott a hercegségeknek.

Mind a mellett nem akart meghasonlani Poroszországgal, noha magatartása különbözött emezétől, melynek nagyravágását mindig mérsékelni igyekezett.

Poroszország azonban, melynek a türelem nem kegyere, noha az idő később majd erre is megtanítja, mondom, Poroszország annyira fenyegető álláspontot foglalt, hogy a mult nyáron mindenki azt a kérdést tette, hogy vajon a két nagyhatalmasság nem kap-e majd hajba? A porosz király és az osztrák császár azonban érezvén egy nemet-országi polgárháború veszélyességét és nehez felelősségét, egy ideig óvakodtak. (Folytatjuk.)

Kolozsvár, maj. 10 1866.

A „Kolozsvári Közlöny“ 1866. 54-ki számában megjelent cikkben Orbán Balázs a Kolozsvárt létező egyik vallásfelekezet papjainak azon feltévesben, mintha a fizetni nem tudó szegények kopersóját a sarkterbe kikisérni vonakodának, a keresztény szeretetről lecskét tart. Azaz: „egyik felekezet“, miután az általa említett esetben a kopersón „kereszi“ volt, lehetne a r. katolikus, görög katolikus, vagy nem-egyesült lelkesi hivatal. A mi a r. kath. lelkesi hivatalt illeti, biztosíthatom a cikkíró, hogy papjai a keresztény szeretet törvényeit ismerik és azokat a szegény sorsra hallottak iránt, figyelemztetés nélkül is gyakorolni igyekeznek. Az általa említett halott, kinek kopersóján kereszt volt, a kolozsvári r. kath. plebániához nem tartozott. Magam is láttam a kopersót, midőn kivitték, s már akkor tudakozódtam iránta a plebánia segédlelkészeinél, kiktől azon felvilágosítást kaptam, hogy a halott nem r. katolikus. Most az idézett cikk olvasása után bővebben utána jártam és a helyi görög kath. főt. lelkesi hivataltól azon felvilágosítást nyertem, hogy a cikkben említett halott görög kath. volt, egy szegény asszony, kire nézve cikkíró referenciái balul informáltak, mert a nő csakugyan kétszer megkísértett öngyilkossággal — ismételt gyufát evett — végezte be életét. A mi ezen esetből szeretet nélkül vont következtetéseket és oktatásokat illeti, miután magával a felszólalásra ürügyet adó esettel a r. kath. plebániának semmi köze, annálkevésbé tartom szükségesnek felelni, mennél inkább elvemül tüztem ki, nem dicsekedni azon irtalmassági eslekedetekkel, melyeket a kolozsvári r. kath. plebánia hivatal szegény sorsra hallottak iránt is, istendért, nem emberi elismerésért gyakorolni igyekezett. *)

Lónhart Ferencz.

Levelezés.

Kékes, ápril.

Tisztelt szerkesztő ur! Haladás a kor jelszava. Az irodalom az emberi lélek tehetségei kifejtésére, az ismeretek terjesztésére, és a nemzeti miveltetés általános felvilágosztatására előmozdítására nézve nagy horderővel bír.

Ezt Kékes vidékén, távol az országtól, cs. kir. postaállomások és városok, mint közlekedési helyektől, a hegyek közt fekvő falvákban lakó értelmiség lelkesen felkarolva és méltányolva egy olvasó-egyletet alapítani szerencsés volt, hogy az irodalom mezején megjelent jobb és hasznosabb műveket megszerezve, s azokat egyéb gazdasági foglalatosságok mellett olvasgatva, tudományos ismereteit a kor igényei szerint naponta nagyobb tökélyre vinni sikerülhessen.

Olvasó-egylettünk ezen célját t. szerkesztő ur hazafiai indulattal méltányolva, hogy a hon és külföld eseményeiről is tiszta tudomásunk lehessen, olvasó-egylettünk a „K. Közlöny“ tiszteletpéldányával megfizetési szíveskedett.

Ezen olvasó-egylettünk iránti hazafiai buzgóságát Borzson, 1866. április 4-én tartott választmányi gyűlésünk tisztelettel fogadván t. szerkesztő urnak halás köszönetet szavazott.

Fogadja t. szerkesztő ur választmányi gyűlésünk ezen ismert hazafiságáért szíves köszönetünket, s adja az ég, hogy könyvtárunkban mive végelein időnkig örökítse nevét!

A választmányi gyűlés megbízásából

Némethi Sándor,
egylet igazgatója.

Albert Dani,
jegyző.

*) E nyilatkozatot külvőlvén b. Orbán Balázs barátunkkal, kijelentette, hogy ő, valamint az érdeklő cikkben is csak egy előtti feltűnt esetet hozott fel s tárgyalat emberiség általános szempontból egész objektivitással, úgy most a fennebbiekre nézve kijelenti, hogy nem Lónhart plebánus ur ő mágára vonatkozott egy tétele sem.

Különfélék.

— Nemes Csikszék Kászón-Altíz községében idei ápril 25-én tűz ütött ki, a község inségsujtott lakóinak rögtön segélyezése végett méltóztatott 8 császári és Apostoli királyi Felsége kétezer forint adományt legkegyelmesebben engedélyezni, mely összeg az illető károsultak között hivatalosan már kiosztott.

○ Hadikészülődések. A lapok telvék erőlyes hadikészülődésekről szóló hírekkel. A bécsi hivatalos lap egy rendeletet hoz, mely szabályozza az önkényteseknek a rendes haseregbe való belépését. A belépők csak a háború tartamára kötelezik magukat. — Bécsi parancsnoknak Ferdinánd főherceg van kijelölve. — Mantua már vízzel körülárasztatott volna, Peschiera teljesen védelmi állapotba helyeztetett, a legnanoi erődívenyek kiszélesztettek. — A modenai (trónvesztett) herceg hívei csabacsapatot szándékoznak alakítani, s a hget magát Mantuába várják. — A galiciái nemesség küldöttsége, mint ottani lapok írják, 100,000 önkénytest ajánlanak a Felségének. — A prágai polgárőrség háború alatt helyőrségi szolgáltra szándékoznak ajánlkozni. — A tiroli honvédelem háború esetében 35,000 embert állít a batárra, s (a minek egyébiránt tartózkodunk teljes hitelt adni) azon styriai gymnasiumi tanulók, a kik a diákok vagy lövészek legiojába állanak, fel lesznek mentve az 1866-ki érettségi vizsga alól. — Lembergben a galicziai országos választmány egy egész dzsidás ezredet készíti saját költségén kiállítani. — Bécs külvárosainak takácsai azon eszmével foglalkoznak, hogy, mihelyt megkezdődik a háború, azonnal egy önkénytes zászlóaljzt állítsanak ki saját költségükön. — Königrácz lakosai csakugyan utasítottak volna, hogy három óra lassák el magukat élelemmel, s több család már el is költözött. — Bécsben negyilet alakult azon családok segélyezésére, melyeknek hadkötelezett tagjai behívtak, s az államminister e célra az egész birodalomban pénzügytést engedélyezett. — Albrecht főherceg 5-dikén Triesztben hadiszemlét tartott a helyőrség felett, s beszédet tartott a berezfiaknak. — A bécsi hivatalos lapban megjelent rendelet szerint tiltva van a fegyvernek kivitele Olaszország, Svájc, a vámegelet, s a tenger felé. — Theresienstadtól írják, hogy ott azon parancs adatott ki, miképp a házak fölélet szedjék le, s e parancs már részben foganatosított is, mely tán minden további magyarázat nélkül jellemzi a helyzet komolyságát.

○ Az összes porosz hadsereg mozgósítását annak jelűl tekintik, hogy a helyzet egészen rosszabbra fordult, s a háború közelebbi kitörése teljes valószínűséget nyert. A mozgósított porosz hadsereg összes száma 350,000 emberre megy; ennek fenntartása naponként 500,000 tallérba kerül. A mozgósítás előleges költségei pedig 20 millió tallérba kerültek. Angol tudósítások is csak oda mennek ki, hogy az ellenségeskedések azonnal bekövetkeznek, s Porosz- és Olaszország kezdik meg.

○ A régi „Presse“ azon hirt közli, hogy ha a háború kitörne, a Felsége a magyarországi régenséget császárné a Felségére bízna egy felelős magyar miniszterummal, miután a Felsége a hadműveletek élére akar állani. De maga a közlő lap so áll jót e hír alaposaságáról, a „P. Napló“ pedig éppen alaptalannak tartja.

○ A kolozsvári társadalomnak ismét egy oly tagját veszíték el, kinek kora elhunyt általános részvétet ébreszt. Máriaffi Lajos tegnap reggel rövid ideig tartott gyöngékedés után elhunyt férj-kora legjobb napjaiban. Oly egyéniség volt, ki több értéket foglalt magában, mint a mennyit mutatni akart. Mint tűzér 1848-ban férfiasan teljesíté kötelességét, s egy ágyugolyónak, mely neki vala szánuva, nyoma mindvégig megmaradt karján. A forradalom s egy kedves lény holta után magabavonulól, zárkózott jellemet öltött; de a kik vele közelebbi érintkezésben állottak, a közlekenység pillanataiban meggyerő és nem kevés ismerettel bíró embert ismerhettek fel benne. Magányos óráit többnyire zenével és encyclopediái tartalma munkák olvasásával töltötte. Utóbbi időkben Humboldt tanulmányozta. Kedvező vagyoni viszonyait a legszebb rendben hagyta, s ez is nem csekély erény a mai időkben. Béke posaira!

○ Gróf Teleki Miksa ur az emberbaráti részvételtjes figyelem és áldozatkészségnek ismét egy szép bizonyítványát adá. Kendi-Lónáról folyó hó 11-kéről kelt becses levele mellett 300 forintot küldött be szerkesztőségünkhez a bukovinai inséges magyarok szomorú helyzetének enyhítésére fordítandó. Midőn az emelkedett szellemű hazafinak ezen újabb kegyes adományért a szenvedők nevében hálát szavaznánk, egyszersmind kötelezzük magunkat, hogy ez összeget kijelentett kívánata szerint elküldendjük a bukovinai ev. ref. egyház presbyteriumához azon kéressel, hogy ezen adományt fordítsa valláskülönbőségre való tekintet nélkül az ottani magyar inségesek gyámolítására.

*) Tegnapelőtt roppant nagy közönség jelenlétében ment véghez az ifjú gróf Bethlen József temetése. A gyász-imát a korán elhunyt nagyreményű s nemeslelkű ifjú felett Nagy Péter ev. reform. püspök tartotta meg, azon megrendítő, szívig ható ékesszólással, mely a szemekbe mindenütt és mindenkor könyvet tud felhozni. A

rávatt az ifjú gróf jogász pályatársai állották körül, ők is mindnyájan megkönyezve a váratlan elhunyt kedves, önzéstelen s emelkedett szellemű barátot, kivel hazánkban egy kiltűnő, készült fiával lesz kevesebb. A temetésen nemzet és vallás különbség nélkül ott láttuk mind a két kollegium s a lyceum összes növendékeit, a jogászkart, tanárokat, s azonkívül az elhunyt nagyszámu barátait s ismerőit. A sir felett Takács Lajos ref. jogász, az elhunyt pályatársa s barátja, tartott csinos beszédet.

*) A nem réiben lefolyt nagyszerű Vörösmarty emlék-ünnepén Székes-Fehérvárt a országgyűlési képviselők között a legtöbb erdélyi volt. Az ünnepély folyama alatt egy Londonból érkezett fűdőlő távirat is érkezett, még pedig magyar nyelven! Vajha minél előbb Magyarország is részesülhetne azon nagy könnyebbségben, hogy az anyanyelven is sürgönyözhesen. Ez a Londonból érkezett sürgöny azt bizonyítja legalább, hogy nem kivihetetlen.

*) Azon örvendetes hírrel kedveskedhetünk lapunk olvasóinak, hogy emelkedett szellemű ev. ref. püspöki ntód f. t. Nagy Péter ur, püspöki székhelyen felsőbb helyen is megerősített.

*) A muzeumban már fel vannak állítva a néhai gróf Bánffy Dénesné által hagyományozott képek, melyek becsét a műértők 15—18,000 forintra teszik.

*) Az Almásy-perben elítélt Gergelyi Tódor Péterváradra bellebbeztetett a m. hó 23-án kelt legfelsőbb határozatnál fogva.

*) Branyicskai báró Jósika János vezérőrnagy, a Miklós orosz nagyhercegről nevezett 2-dik számú huszárezred második tulajdonosának nevezetett ki.

*) A már beált mexikói önkéntesek bizonytalan tartamu szabadság-időre elbocsátattak. E rendelkezést a washingtoni kormány a Bécsben átadott tiltakozásával akarják összeköttetésbe hozni.

*) A sétatéri tó már teljesen készen van, csak a vizet kell belé eresztetni. E f. hó 20—24-én lesz az első próba-csolnakázás rajta.

*) A napokban külső-középutczának tűz ütött ki, mely öt kisebb házat hamvasztott el, melléképületeivel. A tűz vigyázatlanságból eredt.

*) Tíz forint jutalom! A mult vasárnap, e f. május hava 13-án elveszett a boldogult gróf Bethlen József temetésén a temetőben egy karperecz, mely széles fekete bársonyszalagon, egy tojásdad vékony arany keretben, üveg alatt levő photograph férfi arczképből áll. A becsületes megtaláló a rendőrségnél 10 forint jutalmat kap érte.

*) A napokban alkalmunk volt láthatni a Vidács gépgyárában a sétatéri tó részére készülő csolnakokat, melyek mind külső csinosság, mind czélszerűség tekintetéből becsületesre fognak válni. Martin Ottó, az ügyes gépgyár művezetőjének.

*) Kapcsolatban e hírrel megemlítjük, hogy a sétatér-egylet a tó számára két hattut fog kapni közlebről. Dr. Nagel Emil ur pedig a kioszk díszítésére 18 történeti rajtot ajánlott fel.

— Belmunkatársunk E. Indali Péter ABC-jének — melyet egykor több kiltűntő bírálatok között a „Pesti Napló“-nak egy szépen motivált cikke „remek“-nek (1863-ki évfolyam 912. sz.), a „Néptanítók könyve“ (II. köt. 123 l.) hasonlóan „classicus“ műnek nevezett s lapunk is nem egy ízben méltánylólág ismertetett — közelebből egy újabb kivonata jelent meg Heckenast G. kiadásában Pesten „Népiszkolai ABC“ czim alatt protestáns néptanodák használatára. Ára a 48 lapra terjedő művecskének kötetlen 8, költe 12 kr. o. é. A tanmenet szerkezete s czélszerűsége teljesen ugyanaz, mint szerző többi ABC-éinek, csak az írásképe (cursiv) betűknek nagyobb mértékben használata, egy pár új olvasmányczikk s vonalokkal való számító táblácska és különösen — mi ez alakbani kiadásának fő oka — felülőlen olcsó ára tekintetében különbözik. A Királyhágón inneni ev. ref. egyházfőtanács ez iskolai kézi könyvből a napokban egyszerre 1000 példányt rendelt meg, hogy azokat országsszerte a különben is többnyire inséggel küzdő szegényebb szülők gyermekei között ingyen osztassa ki. Már helyi könyvtárusainknál is kapható. Ajánljuk az illetők figyelmébe.

*) Rothschild Károly, mint Frankfurtból írják, pénztárának hadkészsége után a formaszerinti mozgósítását is megkezdé. Egyelőre azonban csupán a külföldi csapatok áthelyezése rendeltetett el. E napokban ugyan is a majna-veser pályán egy kiltűnő vonat hozta Berlinből Frankfurtba azon összegeket, melyek a ház számlájára a berlini banknál voltak letéve. Ez összegek értékét 3 millió tallér teszik, azonban tulajdonkép csak 1 1/2 millió volt. A kincs tulbecsülsége onnét jöhet, hogy a berlini bank (kénytelenségből-e vagy elővigyázathból nem tudjuk) indítva érezte magát a visszakiánt összeget csupa 1/6 talléros darabokban fizetni le. Gomosz nyelvek, melyek nem hiszik, hogy ennyi pénz lehetne Berlinben, azt állítják, hogy a berlini bank a tömérdek apró pénz számlálásával időt akart nyerni, hogy annál kényelmesebben felelhessen meg a kissé váratlan követelésnek. Egyébiránt annyi bizonyos, hogy a Rothschild-féle contingensek mozgósítása koránt sem harcias, sőt inkább nagyon is békés jellegű; mindenféle hadicézók elől, mint tudjuk, a ház szigorúan elzárta pénztárát.

Politikai hírek.

Austria. Prága, május 7. Az egyetemi rector tudakozódott a tanulók köreiből, vajjon hajlandók lennének-e a háború esetére tanulók legioját alakítani. A válasz beleegyező volt.

A „Presse“-nek írják: Igen érdekes hír, mely a Porosz- és Olaszország közti viszonyt jellemzi, s melynek bitelességeért jót állhatunk, a következő: Már említettük, hogy Olaszország zavarban volt a lovak hiánya miatt. Ugy látszik, hogy a piemonti kormány feltárta porosz szövetségese előtt zavarát, s ez készséggel ajánlotta fel segélyét. Tény, hogy a porosz kormány által Olaszországi számadására Bessarabiában és Posenben lóvásárlások eszközöltek. A vásárolt lovak egy része már meg is érkezett, úgy, hogy a tábori ágyutelepek, melyek eddig alig rendelkeztek 30—40 lóval, most már kétszer annyit fognak kapni.

Francoziország. Páris, május 7. A császár beszéde az auxerreai polgármesterhez mely benyomást gyakorolt; egyformán nyugtalanítólag hatott a porosz, osztrák, mint szintén a középállami körökben. Hírként hallani, hogy az angol királynő Vilmos porosz királyhoz egy sajátkezű levelet intézett a béke javára. Megbízható tudósítások jelentik Florenczből, hogy a Bolognánál felállított hadtest Ferrára ellen indul. Az olasz hadsereg itteni lapok jelentései szerint 310,000 emberből áll. Több nap óta jelentékeny pénzküldemények mennek ismét Florenczbe porosz számlára.

Az esti „Moniteur“ szerint a Szerbia felőli határnál is nagy hadikészülődések s csapáldszponziosítások vétnetnek észre az osztrák ezredeknek.

Páris, május 8. Cowley lord angol követ Drouyn de Lhuystól felvilágosításokat kívánt a császár auxerreai beszédét illetőleg. A francia minister azt felelte, hogy az visszaszatisitása a Thiers által a kamra helyeslése közben felállított elméleteknek, s különben hangsúlyozza a császári kormány a már régen ismert álláspontját. A felhivatalos sajtó is utasított volt a császár beszédét ily értelemben magyarázni.

Olaszország. Florencz, május. A király tegnap aláírta a kinevezési okmányokat a tengerészet számára. A hadügyminister egy körlevele elrendeli az önkénytesek befogadását a rendes hadseregbe egy évi szolgálati kötelezettséggel. Az „Opinione“ jelenti, hogy a rendelet egy önkénytes hadtest alakítására aláíratott. Egy bizottmányt neveztek ki a szervezés előkészítésére.

A „Persevezanza“ mondja, hogy „a velencei kérdés nem német és még kevésbé európai kérdés; csupán belső olasz kérdés, melyet Olaszországnak Austriával kell elintéznie. Azon pillanattól fogva, melyben a kereskedelmi szerződés a német vámegelet és Olaszország közt aláíratott, Németországban Austriának és elméleteinek nimbusa Olaszországot illetőleg megszűnt. Paduában bazafias kiáltványok enthusiasticus tüntetésekre szolgáltattak okot. A Lidón Velenczében egy erősített tábor alakításával foglalkoznak; Olasz-Tirolban 30,000 embert fognának felállítani.“

A „Köln. Ztg.“-nak írják: „Olaszország most mindkét lábával az abnormitás és rendkívüliség területén áll, és nem léphet többé vissza a nélkül, hogy hatalmas erkölcsi és anyagi kárt ne szenvedjen. A háború iránti lelkesedés folytonosan növekedik. Mindenfinnen tödülnek az önkénytesek, míg a behívtó szabadságosok lelkesülten térnek vissza zászlóik alá. Sokan a legelőkelőbb családok fia közül közönséges katonáknak soroztatták be magukat. A lombardok e tekintetben, mint mindig, most is kiválólag kiltűntetik magukat. A perugiai, pisai és több más egyetemek tanulói tömegesen csapnak fel önkényteseknek. Garibaldit a nép minden órában várja; de úgy látszik, hogy a szabad csapatok szervezése feletti tárgyalások még nem fejlődtek odáig, hogy a tábornok megérkezése már a közelebbi időkben várható lenne. A király, a háborút éljenzetve fogadtatik. Az izgalom oly nagy, mint bármikor 1859-ben. Persano tengerenagy a hajóhad főparancsnokává nevezetett ki. A csapatmozgósítást illetőleg nagy a titoktartás.“

Egész Olaszországban kézzel kézzel járnak Garibaldi és Mazzini felhívásai a háborúra, melynek elkerülhetlenségét senki se tagadja többé. A délről távozó csapatokat Olaszország északi részén mozgósított 30 zászlóalj nemzetőr fogja pótolni, a nápolyi nemzetőrség is felajánlotta magát csapatok helyett teendő szolgáltra, s ennek mozgósított zászlóaljai Toscanába, és az északi tájakra küldetnek. Lamarmora hadtestében, melynek centruma Ferrarában van, Humbert herceg egy dandár vezényletét fogja átvenni. Lamarmora és Cialdini hadtestén kívül még egy harmadik is fog Piemontban felállítani, melynek parancsnoka Garibaldi lesz, s Bixio, Cosenz stb. fognak alatta vezényelni. Garibaldi mint 1859-ben, most is a király egyenes főparancsnoksága alatt áll, kinek tábornok-főnöke Lamarmora lesz, mihelyt elkezdődik az actio. Az osztrák actio középpontjának a várnégyszöghez tartozó Legnanot mondják.

Az „Italie“ május 4-diki számában jelenti: „Általánosan úgy hallani, hogy a legtűkéteesebb egyetértés létezik azon szerepre nézve, mely a közelgő háborúban az önkéntesekre váz. Bizonyosnak látszik, hogy a kormány semmi támogatást nem akar nélkülözni, a melytől valami sikert várhat.

